

Cykling på Tjörn – Slutrapport



Omställning Tjörn, november 2024

Karin Haby

Gunilla Forsman



Slutrapport

PROJEKTNAMN Cykling på Tjörn	
SÖKANDE ORGANISATION (PRIMÄR) Omställning Tjörn	
KONTAKTPERSON Karin Haby	ROLL I PROJEKTET Projektledare
E-POST karin.haby@hotmail.com	
TELEFONNUMMER 0738364800	
EVENTUELL STÖDJANDE ORGANISATION Studieförbundet vuxenskolan väst	
EVENTUELL KONTAKTPERSON Andreas Hansen	
E-POST andreas.hansen@sv.se	TELEFONNUMMER 0103300944

Tid för förstudie

STARTDATUM 2024.01.12	SLUTDATUM 2024.11.01
--------------------------	-------------------------

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund	3
Samarbete	4
Agenda 2030	4
Genomförande	5
Resultat	9
Diskussion	10
Långsiktig plan	11
Referenser	12
Bilagor	13

Sammanfattning

Under 2024 har vi haft förmånen att driva Leader-förstudien Cykla säkert på Tjörn. Behovet av att kunna cykla tryggare och mer ändamålsenligt på vår ö har funnits länge, men i verkligheten har läget för cyklingen försämrats i takt med att bilismen ökat och att fler bilvägar och parkeringsplatser tillkommit. Omställning Tjörn har sedan några år varit aktiva med cykling och lyft den som ett reellt alternativ i samklang med andra åtgärder som behöver genomföras för att åstadkomma verklig omställning vad gäller resor och transporter. Tack vare projektmöjligheten har vi kunnat fokusera på och lyfta cykelfrågan mer aktivt under en koncentrerad tidsperiod, vilket givit ringar på vattnet i kommunen vad gäller cykling.

Vi har fått möjligheten att förkovra oss vad gäller cykling och kollektivtrafik samt hälso- och miljöaspekter av att resa fossilt kontra av egen kraft, samt även mer planerat via kombinationsresor cykel-kollektivt. Experter och strateger inom mobilitet, transportplanering, turism samt miljö- och naturvård har kontaktats. Det har varit inspirerande och lärorikt att lyfta blicken och ta del av vad som pågår inom cykling i omvärlden – regionen, Sverige och globalt.

Under förstudien har vi arrangerat informationsmöten, filmvisning, omställningscaféer, enkäter och cykelquizer samt praktiska cykelaktiviteter som äventyrscyking, cykelparad och *fixa en cykel*. Vi har fått positiv respons från allmänheten men även från tjänstepersoner och en del av politikerna. Förutom att skapa ett Cykelutskott på ca 10 personer som arbetat mer aktivt med cykelfrågan på Tjörn har vi startat Facebookgruppen *Vi som cyklar på Tjörn* som snabbt fick över 100 medlemmar.

Vi har etablerat kontakt med tjänstepersoner på kommunen inom trafik, samhällsplanering, turism, fritid, hållbarhet och folkhälsa. Det har givit oss inblick i hur komplex cykelfrågan är som tillhör alla och ingen, dvs det är oklart vem i kommunen som har det övergripande ansvaret. Det har blivit tydligt för oss att så länge ingen tjänsteperson eller avdelning är tilldelad cykelfrågan kommer inget eller väldigt litet att ske.

Aktiviteterna inom förstudien har haft betydelse för cykelfrågans status i kommunen och resulterat i mental höjning av cykelintresset och ökat kunskapen för oss, allmänheten och kommunens tjänstepersoner. Nätverket av både privatpersoner och professionella som bildats runt cykelfrågan känns stabilt och vi kommer att kunna bygga vidare på de kontakter som etablerats och de aktiviteter som ägt rum. Den förstudie vi genomfört hoppas vi leder till vidare engagemang och att kommunen tar ansvar för att frågan drivs vidare. Detta kan ske inom befintlig organisation och inom ramen för kommunens arbete med samhällsplanering och infrastruktur samt miljö och folkhälsa. Det kan också bli fråga om att söka medel för att kunna arbeta mer fokuserat och inte behöva konkurrera med andra kommunala behov om skattepengarna.

Våra slutsatser från förstudien Cykla säkert på Tjörn är att frågan är väckt bland allmänheten samt kommit upp på kommunens bord. Den har också i någon mån bytt inriktning, eller i alla fall fokuserat på att det inte handlar enbart om att bygga nya cykelbanor. Mentala hinder mot att ta cykeln behöver undanröjas och det måste bli allmänt känt att det redan finns många cykelbara sträckor på Tjörn. Dessa måste dock tydliggöras och åskådliggöras via pappers- och digitala kartor samt med tydlig skyltning i verkligheten. Påverkansarbetet är viktigt och måste ingå i den cykelstrategi och cykelplan kommunen rekommenderas att upprätta.

Bakgrund

Vårt moderna samhälle har byggts med bilen i fokus och vägtransporter står för en tredjedel av koldioxidutsläppen. Med bilen som norm har samhället utvecklats i en riktning där satsningar på bilens framkomlighet har prioriterats, och serviceinrättningar, shoppingcenter mm har skapats som är svåra att nå med cykel, till fots eller via kollektivtrafik. Hårdgörande av ytor har ökat när grönområden ersatts av asfalterade vägar och parkeringsytor, vilket minskar resiliensen för att ta hand om ökande vattenmängder i samband med klimatförändringar. Andra negativa effekter av biltrafiken är buller, utsläpp av giftiga ämnen samt spridning av hälsofarliga partiklar från däck, bromsar och vägbanor. Biltrafiken bidrar också till en osäker trafikmiljö och medför stora kostnader för samhället.

Vi har sedan 2015 ett globalt klimatavtal (Parisavtalet) som vi har lovat världen att leva upp till. Ska vi lyckas med detta kan vi inte fortsätta att öka bilåkningen utan behöver förflytta oss mindre med bil, växla över till nya bränslen och framför allt åka oftare kollektivt samt promenera och cykla mer. Nästan 60 % av alla resor som sker i Sverige är under 4 km och kan genomföras till fots eller per cykel inom en kvart.

Svenskarna är världens mest stillasittande folk vilket bidrar till stor ohälsa. 80 % av svenska ungdomar kommer inte upp i rekommenderad mängd fysisk aktivitet och allt färre barn rör sig och cyklar i vardagen. Varje bidrag till att vi rör oss mer påverkar det fysiska och psykiska måendet i positiv riktning. Barn blir självständigare och får en säkrare livsmiljö om de och fler i deras närmiljö cyklar. Luftkvalitén förbättras om vi ersätter en del av bilåkningen med att förflytta oss av egen kraft utan att använda fossil energi.

Både miljön och folkhälsan skulle vinna på att folk cyklade mer och åkte mindre bil. Många studier stödjer detta, liksom att samhällsekonomin gynnas av åtgärder för att underlätta cykling. Varje cyklad km tjänar till exempel in 8 kr, och 1 EURO som investeras i cykelinfrastruktur ger 1-4 EURO tillbaka.

Tjörn är en relativt platt ö med många byvägar, landsvägar och stigar som skulle kunna kopplas ihop till fungerande cykelstråk. Vi kan återbruka redan befintliga cykelleder och sammankoppla med nyanlagda, vilket rimmar med tidens tankar om återanvändning och att göra så lite avtryck som möjligt. Många på Tjörn har dessutom korta avstånd till samhällsservice, affärer, bad och fritidsaktiviteter och här är det viktigt att pusha för en cykelnorm. Genom ökad säkerhet i trafiken och påverkansarbete vad gäller attityder underlättas målet att cykeln blir det naturliga alternativet.

Tjörn är en turistö där befolkningen ökar trefaldigt sommartid. Att fler – både bofasta och besökare – cyklar innebär många fördelar, som mindre trängsel på vägar, parkeringsplatser, broar och tunnlar. Kombinerat med utbyggd och för cykel anpassad kollektivtrafik kan förbättrade möjligheter att ta sig fram med cykel bidra till en mindre stressig och bullrig trafiksituation, och att Tjörn får ord om sig att vara en njutbar och välfungerande cykelö. Även angränsande kommuner skulle påverkas positivt. Då cyklister är de som spenderar mest av alla turister, eftersom de behöver både bo och äta, innebär fler cyklande besökare att de Tjörnbor som vill verka inom turistnäringen får större chans att lyckas livnära sig på det de satsat på. Via lockande cykelpaket mm kan man också stimulera till att besöka Tjörn när det är lugnare på vägarna, och på så sätt utöka turistsäsongen – så att det verkligen kan bli fråga om *Remember September* och gärna ännu längre säsong än så.

Satsningen på cykel har hittills inte varit prioriterad på Tjörn och kommunen har ingen cykelstrategi eller cykelplan, vilket till exempel grannön Orust har. Det finns inte heller någon tjänsteperson på

kommunen som har ansvar för frågan och mandat att agera, utan cykelärenden behandlas av flera olika avdelningar (trafik, plan, fritid, folkhälsa, hållbarhet, turism) och nämnder. I Cykelfrämjandets Kommunvelometer 2021 kommer Tjörn på plats 53 av 57 deltagande kommuner och satsade bara 172 kr i infrastruktur för cykel per invånare, jämfört med rikssnittet på 259 kr. Tjörn ligger enligt samma undersökning lågt även vad gäller cykelpolitik, mätning och uppföljning av cykling samt informations- och påverkansåtgärder för att öka cykling. Tjörn rekommenderas i rapporten att skaffa en handlingsplan för cykel med tydliga mål, vilka ska vara tidsatta och kvantifierbara och följas upp regelbundet av den nämnd som fått ansvaret. Tjörn har valt att inte delta i Kommunvelometer de senaste åren. Förhoppningsvis jobbas det med förbättringsåtgärder även om detta inte har märkts nämnvärt. Det finns stor potential för Tjörns kommun att utvecklas till cykelö och vi hoppas och tror att vår förstudie kan hjälpa till att stimulera och bidra till detta.

Samarbete

- Projektgruppen har bestått av två personer, Gunilla Forsman och Karin Haby. Vi har haft ett nära och effektivt samarbete med nästan dagligt utbyte av idéer och funderingar via sms, mejl och telefon samt regelbundna fysiska planeringsmöten.
- Redan förra året (2023) bildades Cykelutskottet, som en underavdelning inom Omställning Tjörn. De har fungerat som en referensgrupp i utformandet av idéer och aktiviteter. Cykelutskottets medlemmar har också deltagit i många av förstudiens arrangemang och inte minst spridit information om våra frågor.
- Vi har fått stöd av Studieförbundet Vuxenskolan Väst, framför allt för marknadsföring.
- Kommunens tjänstepersoner inom för förstudiens adekvata områden har varit viktiga samarbetspartner, eftersom det är de som kan arbeta för de cykelfrämjande åtgärder vi vill uppnå. Vi hade ett möte med kommunen innan vi lämnade in vår ansökan till Leader Södra Bohuslän, och vi fick bekräftat att det fanns intresse för vår förstudie från deras sida. Det var lätt att få till stånd ytterligare två möten under projektets gång, förutom den avslutande panelsamtalskvällen *Vi pratar cykel*.
- Tjörnbostäder AB
- För att få så mycket kunskap som möjligt, och ur alla tänkbara perspektiv, vände vi oss till en rad olika experter på mobilitet och besöksnäring, vilka alla var mycket behjälpliga. Mötena skedde framför allt online, förutom tillfället med panelsamtal då alla tillfrågade ställde upp och kom till kommunhuset i Skärhamn.
- För att utöka kontaktnätet till fler grupper har vi fört samtal med två aktörer som arbetar med att främja rörelse för unga; Tyft Arena och Tjörnbros Arena.
- Anders Åhs (Tjörns cykelklubb) har både berättat om och visat småvägar som binder ihop vägnätet och att man kan cykla runt hela Tjörn via deras digitala cykelspår (gpx-filer).

Agenda 2030

Mål nr 3 God hälsa och välbefinnande

Enligt Mål 3 är god hälsa en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Människors hälsa påverkas av ekonomiska, ekologiska och sociala faktorer och mål 3 inkluderar alla dimensioner samt människor i alla åldrar. I vår förstudie har vi beaktat hälsa på så sätt att vi har belyst betydelsen av att röra sig per cykel, i vardagen och på fritiden. Vi har informerat om cyklingens medverkan till fysiskt och psykiskt välmående samt för att utvecklas till och vara en självständig individ vad gäller rörelsefrihet.

Förstudien, som stimulerar till att ta cykeln i stället för bilen, innebär också hälsofördelar med tanke på att det blir mindre avgaser, buller, klimatpåverkan och spridning av giftiga partiklar.

Mål nr 11 Hållbara samhällen

Enligt Mål 11 omfattar hållbar utveckling hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, offentliga platser, infrastruktur, transporter mm, samt att en inkluderande och innovativ planering behövs för att göra samhällen säkra och hållbara för framtiden. Vårt projekt uppmuntrar till förbättrad infrastruktur vad gäller att kunna cykla och ta sig fram säkert i Tjörntrafiken, mellan bostad och arbete, skola, pendelparkering/hållplats och kultur- och fritidsaktiviteter. Förstudien uppmanar politiker och tjänstemän att ta sig an hållbar planering för cykling i kombination med kollektivtrafik i utvecklingen av Tjörn till en hållbar cykelö för både bofasta och besökare.

Mål nr 13 Bekämpa klimatförändringarna

Enligt Mål 13 är klimatförändringarna ett verkligt och obestridligt hot mot hela vår civilisation. Effekterna är redan tydligt märkbara och kommer enligt forskningen att utvecklas katastrofalt om vi inte agerar. Klimatkonventionen skrevs under för över 30 år sen vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio 1992. Tillsammans med Parisavtalet 2016 slås det fast att den globala temperaturökningen ska begränsas till under 2 grader. Framför allt ska detta ske genom minskade utsläpp av växthusgaser. Eftersom vår förstudie syftar till att öka cyklingen på bilåkandets bekostnad har vi starkt belyst fördelarna för klimatet med att ta cykeln och uppmuntrat till samt bjudit med Tjörnbör på cykelturer.

Genomförande

Redan före förstudiens startdatum genomförde vi ett antal aktiviteter för att kunna få ut så mycket som möjligt av vårt projektår: Vi startade cykelutskottet, och en av de första aktiviteterna vi anordnade var en skrivarkonferens för att skapa opinion kring cykel frågan. Detta gjorde vi dels genom att skriva insändare till lokaltidningen, dels genom att skriva till kommunpolitikerna om cykling på Tjörn (utifrån ett material framställt av Naturskyddsföreningen; Bryt bilberoendet).

Planeringsmöten

Våra planeringsmöten (totalt 20) har varit själva basen för hela förstudien. Med undantag för några sommarveckor har vi träffats en gång i veckan, och i samband med detta har vi ofta stämt möte online med personer vars kunskap och erfarenheter känns väsentliga för de frågor vi undersökt. Vi har också planerat aktiviteter, tagit kontakter, formulerat texter, gjort inbördes avstämningar och haft många goda samtal om arbetet med förstudien.

Möten med nyckelpersoner inom cykling på Tjörn med omnejd

- Mats-Ola Larsson, miljöexpert mobilitet och trafik, fd IVL Svenska Miljöinstitutet och boende på Tjörn. Mötet med M-OL var viktigt för att komma igång med att skaffa kunskap i frågor kring hur man kan främja cykling ur olika perspektiv. Vi blev orienterade i kommunens klimatlöften och vad som är på gång inom VGR. Vi fick också goda råd om hur man bäst kan lägga upp arbetet med ett så här brett projekt, och vilka personer som är viktiga att ta kontakt med. (29/1)

- Henrik Linneros, projektledare Turistrådet Västsverige, arbetar med kriterier gällande cykelleder, digitala cykelturer i Södra Bohuslän, med kopplingar till sevärdheter, boende och mat. Genom HL fick vi information om markägarfrågan. (31/1)
- Louis Monville, projektledare för cykelleder Västkuststiftelsen, verksam bland annat med den nys sjsatta Lelångenleden. LM förmedlade en idé om att knyta an Tjörn och Orust till Västkustleden genom att göra en utvikning från den – ”som ett blomblad”. (12/2)
- Michael Koucky, miljökonsult hållbar mobilitet och trafik, har arbetat med cykelfrågor på Orust, bland annat med deras cykelstrategi och dito plan. MK har också varit med och tagit fram digitala kartor för Orust kommuns hemsida med klassning av ”cykelvänlighet”, både för pendlare bofasta och besökare. (19/2)
- Anders Roth, mobilitetsexpert IVL Svenska Miljöinstitutet, med särskilt ansvar för frågor om klimatlöften, Cykelvelometern, resvaneundersökningar i VGR och kommuners möjligheter att söka pengar från regionala infrastrukturplanen. AR har god insikt i vilka speciella cykelprojekt som fungerat bra i regionen och på andra håll. (19/2)
- Caroline Brugge, Tjörnbro Arena, med ansvar för hur platsen kan främja barns och vuxnas rörelse, bland annat genom att tillhandahålla hyrcyklar och kartor med utflyktsförslag på cykel. (4/3)
- Elisabet Staf, Orust kretsloppsakademi, drivande i *Det goda cykeläventyret*, ett projekt som tagit fram en karta med olika rundor på Orust med tips om att upptäcka lokal mat per cykel. (5/3)
- Ann Haraldsson, Södra Bohuslän Turism, turistchef för tre kommuner (Tjörn, Orust, Kungälv) med uppdrag att utveckla besöksnäringen, medverkat i olika projekt där cykel främjats, dock inget pågående. (11/3)
- Johan Sjöholm, Tyft Arena, ansvarig för en verksamhet som främjar barns rörelse och hälsa. Samtal om hur man kan samverka för att möjliggöra för barn att kunna cykla i vardagen, till skola, kamrater och aktiviteter. (22/4)
- Karin Ryberg, strateg Kampanj & Påverkan, marknad och trafik på Västtrafik. KR arbetar med tre fokusområden: tätortsnära cykelinfrastruktur, integration cykel och kollektivtrafik, samt norm- och beteendepåverkan. KR presenterar olika ”paket” som kan anlitas av kommuner, bland annat *På egna ben* – ett upplägg som främjar barns möjligheter att ta sig till skola och aktiviteter på egen hand. (20/5)
- Aako Raoofi, regionutvecklare regional samhällsplanering Västra Götalandsregionen. AR arbetar med regionens prioritering av hållbara färd sätt och förbättrade förutsättningar för ett cykelvänligt samhälle, hur hållbara resor på landsbygden kan främjas (sänkta hastigheter bland annat) och med samhällsplanering som främjar cykel som norm. AR lanserar begreppet ”cykelbarhet” som en klassificering av enskilda vägar. (3/6)

Egenutbildning

För att orientera oss i olika perspektiv som har med mobilitet att göra har vi fortlöpande deltagit i förstudien relevanta webinarier:

- Varje rörelse räknas – hög tid skapa ett samhälle som främjar aktiv mobilitet; Trivector, 26/1.
- Hjärnan, skärmen, stillasittandet; Sissela Nutley, VGR, 8/2.
- Transporteffektivt samhälle - Hållbar Länstrafikplan; Trivector, 26/4
- Trender i kollektivtrafiken; Trivector, 7/5
- Påverka dina lokalpolitiker; Cykelfrämjandet, 10/4

Möte med tjänstepersoner inom kommunen med anknytning till cykel frågan

Vid första mötet 19/2 redogjorde vi för hur förstudien startat, våra målsättningar och vad som hänt så här långt. Vi väckte ett antal frågor: Vad planerar kommunen framåt? Hur arbetar man med klimatmålen när det gäller transport (klimatlöftena)? Hur ställer sig kommunen till Kommunvelometern? Hur arbetar man med arbetspendling/skolpendling? Hur är det med hyrcyklar i kommunen? Vi informerade om olika goda cykelinitiativ inom Orusts kommun, särskilt den digitala kartan med information om cykelvänliga vägalternativ på kommunens hemsida, och framförde önskemål om liknande information för Tjörns del. Vi tog också upp informationen vi fått från Västkuststiftelsen, hur kommunen kan etablera en slinga in på Tjörn och Orust från Västkustleden (Göteborg – Fjällbacka) med deras stöd. Vi efterfrågade också engagemang från kommunens sida i Framtidsveckan Tjörn och Mobility week. Vi fick gott gehör för våra frågor, om än inte några konkreta löften eller svar.

Vid andra mötet 19/6 redogjorde vi för vad som hänt inom förstudien fram till nu; vilka personer vi haft samtal med och vilka aktiviteter vi genomfört. Vi följde också upp våra frågor till kommunen från föregående möte, med särskilt fokus på vilka initiativ som tagits sedan sist och vad man planerar. Intrycket var att berörda tjänstepersoner inte haft något samarbete i cykel frågan sedan förra mötet, och att detta tillfälle var det samtalsforum man behövde för att lyfta idéer och komma framåt. Vi kom överens om tid och plats för vårt planerade panelsamtal om cykling och formerna för det.

Möten med cykelutskottet

Vi har hållit två möten med cykelutskottet, med ca 10 deltagare vid varje tillfälle. Det första var på Hoga saluhall 5 mars och det andra på Atenes magasin 22 april. Vid båda tillfällena bjöd vi på smörgåsfika. Vi rapporterade både från möten med kommunen och med olika aktörer inom cykling som informerat och inspirerat med idéer och kunskap kring hur cykling kan främjas. I diskussionerna med gruppen har det framkommit intressanta synpunkter rörande prioriteringar inom förstudien, cykelstrategi för Tjörns kommun och digital cykelkarta på kommunens hemsida. Viktiga inslag på mötena var informationsutbyte om kommande aktiviteter och fördelning av arbetsuppgifter inför de olika arrangemangen. Egna initiativ från gruppen har tagits med Trafikverket och Länsstyrelsen för att få till stånd en generell hastighetsbegränsning på utvalda vägar på Tjörn.

Utåtriktade aktiviteter

- Filmvisning 25 januari: Som kick-off för hela cykelprojektet (förstudien) visade vi Fredrik Gerttens film Bikes vs Cars. Den gav upphov till intressanta diskussioner och idéer till vilka frågor som är viktiga att arbeta med.

- Två äventyrscyklar kvällstid; 25 april och 14 maj, för att upptäcka och prova cykelbara stigar och vägar.
- *Cykelparad* från Skärhamn till Billströmska söndag 13 maj i samband med uppstart Framtidsveckan Tjörn. Ett 30-tal cyklister firade cykeln med en glad färd till tonerna av Vi cyklar runt i världen (Mora träsk). Vid målgången på Billströmska serverades trädgårdsfika med smörgåsar och kakor.
- Cykelaktiviteter under Säbydagen lördag 18 maj i samband med Framtidsveckan Tjörn. På en äng mitt emot Hoga saluhall pågick under hela dagen flera aktiviteter för att uppmärksamma cykeln:
 - Vid cykelutskottets station kunde besökare diskutera cykelfrågor, få information om vår förstudie *Cykla säkert på Tjörn*, besvara enkät om cykling på ön, göra ett quiz och få ett exemplar av Cykelfrämjandets tidningen *Cykling*.
 - *Cykelkök*: David Draganis från Westcoast Bikes visade cyklar, gav serviceraåd och tog emot cyklar som behövde servas.
 - *Fixa en kvarlämnad cykel* var en aktivitet Miljöpartiet bjöd på. Omställning Tjörn fick ett antal kvarlämnade cyklar av Tjörn Bostad AB, och med hjälp av dessa cyklar kunde besökare få hjälp att ställa i ordning en cykel åt sig.
- *Cykelpicknick* på Cykelns dag 3 juni, kvällstid. Cykeltur på vägar runt Säby med åtföljande samling i en av deltagarnas trädgård. Vi berättade om förstudien, bad om synpunkter på vårt kommande panelsamtal, uppmanade alla att ta del av EU:s cykeldeklaration om hur medlemsländerna bör främja cykling, och pratade allmänt om våra cykelplaner inför sommaren. Vi bjöd på smörgåsar och äppelmust.

Konferenser och event med anknytning till cykling

- Naturskyddsföreningens rikskonferens (23–26/5), Landsbygdsriksdagen (4/5), Cykellördag i Mariestad (27/4)

Studiebesök

- Cykla på Orust – Det goda cykeläventyret, 17–18 juni. En grupp på fyra deltagare provade kartan med digitala cykelturer på Orust med rekommenderade boenden och möjligheter att prova lokal mat.

Övriga aktiviteter:

- Vi har skapat och underhållit en Facebookgrupp: *Vi som cyklar på Tjörn*, en offentlig grupp med 144 medlemmar (oktober 2024). Sidan har blivit ett viktigt forum där det annonseras event, utbildningar, rapporter och nyheter med cykelanknytning. Där förs också diskussioner på temat cykling.
- Enkäter till Tjörnbör om cykling samt cykel-quiz vid olika arrangemang.
- Erfarenhetsutbyte med tre representanter från Bike & Hike Hjärtum som besökte oss för att få veta mer om vårt arbete med att främja cykling på Tjörn. (19/6)

Panelsamtal - Vi pratar cykel

Vårt avslutande och viktigaste arrangemang var *Vi pratar cykel – hur kan vi nå en ökad och säkrare cykling på Tjörn* i Tjörnsalen på kommunhuset 2 september. Inbjudna att hålla presentationer och ingå i panelsamtal var de för förstudien mest relevanta och kunniga experter som vi talat med under förstudien: Aako Raofi från Västra Götalandsregionen, Anders Roth från IVL Svenska Miljöinstitutet, Karin Ryberg från Västtrafik, Håkan Linneros från Västsvenska turistrådet och Louis Monville från Västkostiftelsen. Dessutom deltog ansvariga tjänstepersoner från kommunen med anknytning till frågor om cykel och mobilitet, och redogjorde för vision och plan för cykling i kommunen. Amanda Forsman, enhetschef hållbarhet och kommunikation, ingick i panelen. Mats-Ola Larsson, miljöexpert mobilitet och trafik och kvällens moderator, ställde frågor både under presentationerna och till panelen. Han uppmuntrade även publiken att komma med frågor.

50 personer deltog i det 2,5 timmar långa mötet. Särskild inbjudan hade gått ut till alla kommunpolitiker, och personer från tre olika partier hörsammade inbjudan. Före mötet bjöds på smörgåsfika och mingel vilket fortsatte efter mötet.

Resultat

Cykelfrågan har kommit upp på agendan och vi upplever att intresset och medvetenheten vad gäller att cykla på Tjörn har höjts i och med förstudien. Det har skapats opinion och de reaktioner som har mött förstudien har så gott som alltid varit positiva. Vi har fokuserat på att prata i goda ordalag om cykel och att inte svartmåla bilåkande. Ett lokalt och löst sammansatt nätverk har bildats som hålls ihop bl a genom Facebookgruppen *Vi som cyklar på Tjörn*. Vi har blivit stärkta i våra idéer och vår förstudie genom kontakter med och input från andra samt från andra delar av landet – privata initiativ, föreningar, kommuner – vilka alla verkar inom cykling och transporteffektivitet, för miljöns och klimatets samt hälsans skull.

Vi upplever att många på Tjörn, både politiker, tjänstemän och befolkning, fått en delvis ny attityd till cykling och att det inte handlar enbart om att anlägga nya cykelbanor, utan mer om att rusta sig mentalt, komma i gång med att cykla, prova de cykelvänliga vägar som är på plats och arbeta för att redan befintliga cykelmöjligheter länkas samman till ett heltäckande nätverk med säker framkomlighet och service för cykel. Vi har också märkt att det ökade fokuset på cykel ger större medvetande om öns och människors resurser och tillgångar, samt nöjdhet och glädje över att lära känna landskapet och hur stigar och vägar löper över hela ön. De som nåtts av förstudien och cyklat med på våra turer har fått upptäcka nya ställen på ön och blivit förvånade över hur framkomligt och spännande det kan vara på oanade sträckor.

Mycket av ovan ventilerades under den kväll som avslutade förstudiens aktiva del, då cykelexperter från olika områden som bjudits in hjälpte närvarande allmänhet att höja blicken och vidga perspektivet på hur vi kan bereda vägen för ökad cykling på ön. De som uppmanades agera var kommunen liksom företag, föreningar, skola, föräldrar och medborgare – tillsammans och/eller var för sig – genom att helt enkelt vara mer aktiva med cykling, ansluta sig till i regionen pågående projekt, eller anhålla om att hastigheter sänks på kritiska vägavsnitt och att bygdevägar provas mm.

Slutsatser av förstudien blir att intresset för att cykla mer och säkrare på Tjörn är stort och att kommunen behöver ta cykelfrågan på allvar. Till sin hjälp har kommunen ett antal i frågan invigda personer från förstudiens cykelutskott, som kan delge erfarenheter av att cykla på Tjörn samt tankar

och idéer som vuxit fram under åren och konkretiserats under förstudietiden. Kommunen har även till sin hjälp den Cyklistvelometer som Cykelfrämjandet kommer presentera i slutet av oktober. Där har över 400 personer svarat angående hur de upplever att cykla på Tjörn. Detta jämförs med övriga kommuners resultat och kan ge värdefull information om hur Tjörn ligger till, och vad som kan göras för att förbättra cykelsituationen och utveckla betingelser för och upplevelser av cyklingen på ön.

Diskussion

Att cykelfrågan har kommit upp på agendan och att både allmänheten och kommunen inser att det är hög tid att agera i frågan är ett mycket viktigt resultat för framtiden. En politiker som satt i publiken under panelkvällen kommenterade efteråt: "Det här är första gången cykelfrågan står högst upp på dagordningen i det här huset."

Vi har under förstudiens gång etablerat en bra kommunikation med berörda tjänstepersoner i kommunen, och vi vet att vårt samarbete har lett till ett stärkt engagemang från deras sida att ta krafttag kring cykelfrågan. Det har dessutom blivit uppenbart för dem att det behövs ett särskilt cykelforum inom kommunens administration för att sammanlänka arbetet på ett effektivt sätt. Detta är något man måste bevaka och kräva att det blir genomfört. Cykelutskottet inom Omställning Tjörn kan spela en viktig roll här.

Vi har också förstått att tjänstepersonerna är i behov av att få politikernas gehör för cykling om de ska kunna åstadkomma några långtgående förbättringar. Därför är opinionsbildning i frågan viktig. Det arbetet har vi startat, men det behövs mycket mer. Resultatet från Friluftsförbundet Cyklistvelometer kan bli ett verktyg i detta sammanhang. Vår Facebookgrupp Vi som cyklar på Tjörn kan tillsammans med Cykelutskottet fortsätta att driva opinion.

Kunskapandet kring vad som bäst främjar ökad och säker cykling på Tjörn är troligen det viktigaste som förstudien lett fram till. Att vi – allmänhet, politiker och tjänstepersoner – satt i samma rum under panelsamtalet och fick till oss så mycket viktig kunskap är en viktig grundbult för att vi ska komma vidare i frågan. Nu känner vi till alla vinster ett cykelvänligt samhälle medför i fråga om hälsa, miljö, klimat och besöksnäring. Vi har också blivit väldigt medvetna om att Tjörn ligger långt efter i utvecklingen vad gäller cykelinfrastruktur, vilket försvårar inte minst för nyinflyttning.

Framför allt har vi undanröjt den stora stöttestenen – för att inte säga ursäkten - för en satsning på cykelfrämjande åtgärder, nämligen att det är så dyrt att bygga gång- och cykelbanor. Det finns utvecklade och fungerande strategier att ta del av för att både ändra på normer för en ökad cykling (inte minst bland barn), för att öka cykelbarheten/cykelvänligheten på befintligt vägnät med hjälp av sänkt hastighet och så kallade bygdevägar, och för att underlätta kombinationen cykling och kollektivtrafik. Dessa metoder är varken kostsamma eller svåra att genomföra, och det finns kontaktpersoner och resurser både inom Västra Götalandsregionen och Västtrafik att vända sig till.

Förstudien kan leda till flera direkta insatser som främjar cykling. Tillgängliga och kostnadseffektiva strategier, som Västtrafiks "På egna ben" för att öka barns rörelse, är ett exempel på en konkret insats som går att ansluta till redan nu. Förståelsen för begrepp som cykelbarhet/cykelvänlighet kan leda till att man provar metoden med bygdevägar. En annan effekt som förstudien kan leda fram till är att motståndet mot sänkt hastighet på vissa vägsträckor kan ha ruckats på, så att detta blir ett av verktygen för att öka och trygga cykling. Kommunens sätt att kommunicera cykelfrågan på sin hemsida och i sina sociala medier kommer förhoppningsvis rättas till, så att cykling framstår som det

seriösa transportalternativ det verkligen är. En karta på hemsidan över vägnätet på Tjörn med klassificering utifrån cykelbarhet som en information till både cykelpendlare och cykelturister anser vi måste vara en lätt och billig åtgärd i sammanhanget.

Arbetet med förstudien *Cykla säkert på Tjörn* har inte bjudit på några stora överraskningar. Vår erfarenhet har förberett oss på att man inte ska ha för höga förväntningar på att få med sig många att aktivt delta i arrangemang, men vi har mötts av ett uppriktigt engagemang och deltagandet i samtal kring cykel på Facebook överträffade våra förväntningar.

Det som har gått oväntat bra har varit möjligheten att få kontakt med så många kunniga personer inom olika instanser som arbetar med cykelfrågan. Alla har varit tillmötesgående och delat med sig av sin tid och sitt kunnande. De samtal vi har haft och de länkar vi fått till ytterligare information har breddat vår kunskap om cykling på ett avgörande sätt. Även kontakten med tjänstepersoner inom kommunen har fungerat över förväntan.

Panelsamtalskvällen *Vi pratar cykel* blev en större framgång än vad vi vågat hoppas. Alla tillfrågade personer ur vår expertgrupp tackade ja till att delta med både egna presentationer och i panelsamtalet. Kommunen ställde upp med sju personer på plats som deltog på samma sätt. Vår moderator lyckades hålla samtalen och frågorna på en intressant nivå. Dessutom kom en stor och engagerad publik – och däribland ett flertal politiker från tre olika partier. Kommentarer efteråt har varit mycket positiva. Det man har framhållit har varit att det framkom så mycket intressant från expertgruppen och att cykelfrågan äntligen lyftes.

Långsiktig plan

Vi blickar framåt och önskar att jobbet vi lagt ned inte ska stanna vid en förstudie, eller att rapporten endast blir en hyllvärmare. Vi vill fortsätta medverka till att vårt närsamhälle blir mer cykelvänligt och cykelbart. Cykelvänligt på så sätt att miljön är lämplig och säker för cykling, både objektivt och subjektivt, och att samhället utvecklas på så att förutsättningarna för ökad cykling förbättras i sin helhet. Cykelbart på så sätt att den konkreta trafikmiljön för cyklister förbättras vad gäller trafikmiljö (trängsel, hastigheter, buller), fysisk miljö (cykelbanor, sträckningar, topografi, korsningar), sociala miljö (interaktion mellan medtrafikanter), väder och hur det pareras och ljusförhållanden (naturligt samt konstruerat ljus). De värdefulla professionella kontakter vi byggt upp och den entusiasm vi mött i såväl civilsamhället som bland tjänstemän och många politiker sporrar oss till någon form av fortsättning av det påbörjade arbetet.

En del sovande björnar har väckts och många hopp har tänts vad gäller att kunna cykla fritt, säkert och framkomligt på vår ö. Vi vill på något sätt fortsätta bidra till att den påbörjade uppräckningen håller i sig. Kommunen har i mer än 10 år planerat två olika cykelbanesträckningar varav den ena nu påbörjats. Detta ger en tro på att konkreta saker kan ske, att det inte endast handlar om vackra ord utan att man avsätter medel och driver framåt vad gäller kontakt med markägare mm för att realisera utbyggnaden av cykelinfrastruktur. Vi planerar ett möte med de tjänstepersoner vi haft kontakt med under förstudien, dels för att informera oss om hur cykelfrågan tas om hand och vad som planeras i närtid samt långsiktigt, men också för att stötta dessa personer så att de vågar och orkar hålla kvar vid cykelfrågan i tider av nedskärning och populism. Bilen är norm på Tjörn och det gäller att mäta med att stå på sig i miljöer där det kan tänkas finnas visst motstånd och en ibland raljant jargong mot miljö- och cykelfrågor.

I samband med detta planerade uppföljningsmöte med kommunen kommer vi att behöva tänka över hur vi kan lämna stafettpippen vidare. Vi har gjort en förstudie och vet att det finns möjligheter att avancera till större projekt via till exempel Leader. För detta krävs dock muskler och vi kommer efterhöra med kommunen om de har möjlighet och önskan att driva cykelfrågan och vara samordnare i processen med att söka medel, kontakta samarbetspartners mm. Tänkbara partners kan vara redan initierade som Västtrafik, Västkuststiftelsen, Turistrådet, Tjörnbrö Arena, Omställningsrörelsen, Naturskyddsföreningen och Friluftsförbundet, men även Trafikverket samt intresserade företag och aktörer i det civila samt inom frivillig volontärverksamhet. Viktigt är också att involvera skola och fritidsverksamhet, barn- och ungdomsföreningar samt aktiva inom sport och andra intressen.

Den cykelpotentialstudie som nyligen (september 2024) presenterats i VGR och som visar stor potential för ökat cyklande i regionen kan också bli ett stöd för Tjörns kommun när de planerar åtgärder för att öka cyklandet. Enligt studien har nästan hälften av befolkningen i regionen, och 25-30 % av Tjörnbör, mindre än 30 minuters färd per cykel till arbetet, och genom att integrera cykel och kollektivtrafik kan ännu fler använda cykeln än som gör det idag.

Vi kan tänka oss att i form av cykelutskottet med en handfull aktiva vara med och agera i framtiden, bilda opinion och samla in intresseanmälningar till event samt input från civilsamhället. Vi skulle kunna komplettera det arbete kommunen förhoppningsvis vill lägga ner med att upprätthålla det kontaktnät vi byggt upp och de aktiviteter vi startat, som cykelutflykter, cykelparader och cykelaktiviteter – under hela året men också i samband med t ex Omställning Tjörns årliga framtidsvecka på våren. Nya aktiviteter skulle kunna ske i samband med Cykelns dag 3 juni, Hållbarhetsveckan och Mobilitetsveckan då många kommuner anordnar cykelaktiviteter, liksom grannkommunen Kungälv som bjuder medborgarna på cykelguidning.

Ett första konkret steg, som bottnar i erfarenheter och kunskap vi fått under förstudietiden, är att vi kommer att skicka ut rapporten brett samt planerar fortsätta hålla igång dialogen med vårt kontaktnät. Vår erfarenhet är att det är viktigt att både experter och medborgare blir kontinuerligt uppdaterade och aktiverade i cykelfrågan. Det är fullt i pipeline och mycket brus som kräver uppmärksamhet, så det kan bli en grannlaga uppgift att få gehör och tränga igenom. Vi kommer behöva aktivera oss mer publikt och framför allt i vår Facebookgrupp, eftersom den kommer vara huvudsakliga kontaktytan med civilsamhället när förstudietiden är slut.

Vi är medvetna om Leaders strategi om hållbar samverkan och lokal resiliens samt genuin kunskaps- och kompetensutveckling och är tacksamma över att ha fått driva denna förstudie. Vi ser fram emot en fortsatt positiv utveckling av cykelfrågan på Tjörn, oavsett om det sker via Leader-medel eller på annat sätt.

Referenser

- Förutsättningar för cykelturism i Sverige, Per Kågeson 2007
- Strategi för ökad cykling i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, 2016
- Cykelleder för rekreation och turism, Trafikverket, 2021
- Trafikstrategi 2035, Tjörns kommun, 2021
- Trafikprogram, Tjörns kommun, 2021
- Kommunvelometer Rapport för Tjörns kommun, Cykelfrämjandet, 2021
- Frihet på två hjul, Henrik Höjer, 2021

Integrerad kollektivtrafik och samåkning på landsbygd, IVL Svenska Miljöinstitutet, 2022
Utredning av mål om ökad andel cykling i Sverige, Statens Väg- och Transportforskningsinstitut, 2022
Ställ om: Bryt bilberoendet Kampanjhandledning, Naturskyddsföreningen, 2023
Strategisk plan för ökad cykling i Västra Götaland, 2024

Bilagor

Innehåll:

1. Annonser i Västnytt inför Framtidsveckan Tjörn 2024
2. Inbjudan till politiker i Tjörns kommun till panelsamtalet *Vi pratar cykel* 2024.09.02.
3. Affisch panelsamtal *Vi pratar cykel*
4. Input från personer i publiken efter panelsamtal (anonymiserade)
5. Sammanställning enkätsvar om cykling på Tjörn våren 2024
6. ST-tidningens artikel från 12 maj om Framtidsveckans cykelparad
7. ST-tidningen om Framtidsveckans finaldag med bland annat cykelaktiviteter
8. Cykelkarta med sammanlänkade kustnära stigar runt Tjörn (Anders Åhs)
9. Länkar till övriga artiklar och websidor
10. Foton från olika aktiviteter under förstudiens gång
11. Alla PowerPoint-presentationer från panelsamtalet *Vi cyklar på Tjörn*:

Bilaga 1

Annons i Västnytt inför Framtidsveckan Tjörn

Vi slår ett slag för cykeln under Framtidsveckan Tjörn!



Söndag 12 maj *Cykelparad med cyklande verkstad*

Vi firar cykeln och framtiden med en glad färd över Tjörn, med pimpade cyklar och utsmyckade cyklister. Eller kom som du är! Samling kommunhuset Skärhamn kl 13. Vi bjuder på fika vid målgång Billströmska ca 14-15.

Tisdag 14 maj *Äventyrscyking på okända cykelvägar*

- stigar och ställen på Tjörn du inte visste gick att nå per cykel. Samling Rönnängs ishall kl 18, turen tar ca 2 tim

Finaldagen lördag 18 maj längs med Säbyvägen:

- Fixa en kvarlämnad cykel
- Cyklar och cykelservice med Westcoast Bikes
- Cykelquiz och cykelsnack
- Den cyklande pizzerian Lilla Trampoli

Välkomna!



Bilaga 2

Inbjudan till panelsamtal om ökad och säkrare cykling på Tjörn

Vi har alla mycket att vinna på att främja ökad och säkrare cykling på våra vägar: Det är bra för hälsan – inte minst för barnen, tryggare vägar och miljön. Och det gör Tjörn till en ännu mer attraktiv plats för besökare.

I vårt Leader-stödda projekt Cykla säkert på Tjörn har vi pratat med samhällsplanerare, miljöexperter, turismnäringen, Västtrafik och förstått att det finns många olika vägar till en ökad och säkrare cykling; inte bara nya kostsamma cykelbanor. Vi har också pratat med många på Tjörn - både boende och besökare, som ser cyklingen som en allt viktigare fråga.

VÄLKOMMEN till en informationskväll med efterföljande panelsamtal. Låt oss tillsammans lyssna på experter, erfarenheter och möjliga lösningar.

MÅNDAG 2 SEPTEMBER 18.00-20.30. FIKA FRÅN 17.30. KOMMUNHUSET SKÄRHAMN, TJÖRNSALEN

Representanter från Västra Götalandsregionen, IVL Svenska miljöinstitutet, Västtrafik, Västsvenska turistrådet, Väst kuststiftelsen, Tjörns kommun.

Moderator: Mats-Ola Larsson, miljöexpert mobilitet och trafik

Arrangör: Omställning Tjörn, Cykelutskottet

<https://www.tjorn.se/webbplatser/evenemang/detaljsida?eventId=321829>

Hälsningar från Karin Haby och Gunilla Forsman

Bilaga 3



VI PRATAR CYKEL
HUR KAN VI NÅ EN ÖKAD OCH SÄKRARE CYKLING PÅ TJÖRN?



Välkommen till en informationskväll med efterföljande panelsamtal och frågestund. Lyssna på experter, erfarenheter och möjliga lösningar.

**MÅNDAG 2 SEPTEMBER 18.00-20.30. FIKA FRÅN 17.30.
KOMMUNHUSET SKÄRHAMN, TJÖRNSALEN**

Representanter från Västra Götalandsregionen,
IVL Svenska miljöinstitutet, Västtrafik, Västsvenska
turistrådet, Västkuststiftelsen, Tjörns kommun.
Moderator: Mats-Ola Larsson, miljöexpert mobilitet och trafik


Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

 Lokalt ledd utveckling
LEADER
SÖDRA BOHUSLÄN


Studieförbundet
Vuxenskolan


OMSTÄLLNING
TJÖRN

Bilaga 4

Input från personer i publiken efter panelsamtal (ordagrant nedtecknade och anonymiserade)

Person 1:

Tack för ett fint möte i måndags.

Jag förstod det som att det skulle uppskattas med ev synpunkter utöver vad som fanns tid för vid mötet.

Min synpunkt är följande.

Kommunen är den helt avgörande faktorn för hur cykelintressen kan tillgodoses. Det framgick tydligt igår att det är många som kan ha möjlighet att påverka till förändringar och förbättringar för cyklisterna. Utöver de som var närvarande från kommunen finns dessutom även trafikingenjören och planarkitekten, såsom nyckelfigurer. Och när det gäller skolbarnen så finns det ju en skolledning med rektorerna.

Tillsammans utgör dessa människor en skara, som alla säkert skulle instämma i alla de önskemål som uttalades vid mötet. Min kommunala erfarenhet säger mig dock att ingen som inte fått ett mandat att vara den samlande kraften eller spindeln i nätet, kommer att driva cykelfrågorna fram till konkreta åtgärder. Har man inget uttalat ansvar så faller synpunkter från medborgare eller experter mellan stolarna. Så är det i alla lösa organisationer. Undantag finns vid de sällsynta tillfällena då det råkar finnas en entusiast som brinner för ett intresse. När det gäller cykel tror jag inte det intresset finns på Tjörns kommun, där personalen dessutom har en synnerligen stor rörlighet.

Jag är alltså helt övertygad om att, om Tjörns kommun ska ha en chans att bättra sig måste det tydliggöras att det endast finns en instans eller en person som har huvudansvaret för cykelfrågorna. Den personen ska vara intresserad och engagerad.

Precis dessa slags personer fick vi tillfälle att möta vid mötet. De kom från VGR, IVL, Västtrafik osv. Nu behöver vi motsvarande från Tjörns kommun. Först då kommer det att finnas förutsättningar till förändringar.

Person 2:

Funderingar ang. cykelprojektet efter mötet 2/9 kommunhuset Skärhamn.

Mina funderingar.

Det fanns mycket att lyssna på hos de olika aktörerna. Min fundering är att hur får man ner det till handling på Tjörn.

Kommunen har ingen gemensam strategi även om olika avdelningar har det för sig, men finns någon samordning någon gemensam idé som kan leda till att idéer blir till verklighet.

Vad tycker politiken? Det är ändå dem som fattar ekonomiska och verkställande beslut.

Viktiga frågor som jag tycker.

-Höja säkerheten för cyklister och även gående.

-Fler övergångar trafikljus reglerade eller inte där bilar har väjningsplikt vid korsningar överfarer cykelleder.

-På större vägar ex väg 169 har bredare vägrenar med heldragen linje kanske även i annan färg som gult. Skulle göra att bilar måste ta mer hänsyn. Sänka hastigheten på strategiska ställen.

- Öka underhåll av cykelvänliga stigar.

- Fortsätta och göra cykelkartan ännu bättre även digitalt.

-På sikt att kommunen har någon person ex i byggnads eller fastighetsnämnden som jobbar med möjligheter till att bygga fler cykel och gångvägar.

-Att argumentera ang hur viktigt det är för både folkhälsa och klimat, vilket vore ett starkt argument för våra politiker eftersom det sparar **pengar** för både kommun och region.

-Det viktigaste av allt att så många som möjligt stödjer bra idéer och cykelgruppens idé/krav gentemot kommunen.
Ex genom namninsamling.

Person 3:

Jag tyckte att det var en fantastisk kväll och bra föreläsare. Det skapade en större förståelse för hur många aktörer som faktiskt kan vara med att jobba med frågan men även att det ibland kan vara komplext. Vi behöver börja i det vi kan påverka på kort sikt samtidigt som vi behöver försätta nöta med det mer långsiktiga. Ni har också lyckats aktualisera frågan ännu mer i kommunen och vi ser behovet och möjligheter att jobba mer tillsammans med frågan och ser synergieffekter både ur klimat och miljö men även folkhälsoperspektiv.

Person 4:

Har en fundering kring en lämplig vägsträcka att prova bygdeväg, eller variant. Det har länge varit efterfrågat och utlovat en gc-väg mellan Höviksnäs området och Gamla Höviksnäs/båthamnen. Nu slutar gc-vägen vid bussens vändslinga vid Bergavägen, hållplats Höviksnäsvägen. Det fattas sedan ca 800 meter innan man kommer mer till båthamnens parkering och den enskilda vägen som går till Låka badplats.

GC-vägen är nu inbakad i ett privat exploateringsprojekt Kleva 1:4 som just nu är i fas samråd. Det kommer att ta många år innan den planen är antagen, därmed inte heller någon GC-väg i sikte. I

planbeskrivningen ska de oskyddade trafikanterna korsa väg 711 vid bussvändplatsen för att sedan korsa vägen igen om man ska till Myggenäs/Stenungsund på befintlig cykelväg eller till Gamla Höviksnäs/Båthamnen. Ska man till Låka är man på "rätt" sida vägen.

Antag att man på den 6 meter breda 711 avsätter 2 meter för dubbelriktad GC-trafik på vägens vänstra sida sett från bussvändplatsen. Vad vinner man då?

1. Den utlovade GC-vägen kommer på plats oavsett planarbetet med Kleva 1:4
2. Kostnaden för att ta fram GC-vägen är marginell
3. De oskyddade trafikanterna behöver inte korsa väg 711 i 2 fall av 3
4. Önskan om att få en hastighetssänkning av väg 711 till 40 eller 30 km/h mellan Bergavägen och Gamla Höviksnäs skulle underlättas
5. Problemen med att få parkeringsplatser på Gamla Höviksnäs att räcka till för båtfolk och badande skulle minska om säkrare gång cykelväg finns.

En annan sträcka som skulle kunna vara tänkbar är den mellan GC-vägen vid Häggvalledamm och Fjällebrevallen. Nu vågar nog inte många skicka sina fotbollsspelare på cykel till träningen. Nackdel här är att det är 70 väg, mer trafik och saknar belysning.

En annan tanke som slog mig när det gäller att göra Tjörn till en mer tillgänglig för cykelturism är att förbättra skyltningen till befintliga GC-vägar eller att GC-vägen upphör. T ex vid Myggenäs korsväg, Gamla Myggenäs, Utäng mfl.

En person från Fritidsförvaltningen var bekymrad över att det cyklades för fort på cykellederna mer än 6 km/h. Nu vet inte jag vilka cykelleder Tjörn har att förvalta som inte går på vägar. Men om jag cyklar så sakta som mindre än 6 km/h så välter jag nästan. Då är jag 65+ och cyklar utan el. Jag tror att man behöver uppdatera sig på hur cyklist, cykelturist, cykelpendlare idag tar sig fram och på vilket sätt. Kan man inte cykla snabbare än 6 km/h ska man kanske inte cykla alls där. Idag är många cyklar försedda med el som också driver uppfarten.

Jag cyklar framför allt som motion, cykelsemestrar och har både landsvägscykel, CX och Gravel i garaget. Jag tycker att Tjörn har många bra lågtrafikerade vägar att cykla på i fina miljöer. Något som man kan ta fasta på och utveckla mer för att öka turismen. Som cykelturist på leder önskar man också att det finns bra och ganska billiga boenden utefter vägen, möjlighet att få i sig lagad mat och fika och gärna att det finns något intressant att titta på. Shopping är ofta rätt ointressant för cyklisterna.

Person 5:

Jag tycker att kommunen ska ta fram en cykelplan, konkret med handlingsplan samt få handlingsutrymme och löpande budget.

Sedan också att använda sig av de medfinansiering som kan sökas från Trafikverket och att kommunen själva bygger gång och cykelvägar genom att anlägga gc utanför Trafikverkets vägområde och att köpa marken alternativt servitut.

Bilaga 5

ST-tidningen

[Uppdaterad för 1 timme sedan]Publicerad idag 20:35

Cykelparad inledde Framtidsveckan på Tjörn



Deltagarna i cykelparaden står beredda att trampa vidare till Billströmska folkhögskolan. Bild: Tony Balogh

Cykelparaden med Omställning Tjörn till Billströmska var en del av Framtidsveckan men man passade på att på vägen uppmärksamma 80-åriga Anita Allendes.

- Hon har betytt väldigt mycket för miljövärden, säger Gunilla Forsman, ordförande i Omställning Tjörn.

Framtidsveckan startade i lördags och pågår fram till nästa lördag den 18 maj. Föreningen Omställning Tjörn genomför arrangemanget för tredje gången i ordningen.

Veckan är fylld av olika aktiviteter och evenemang med inriktning på att lokalt på Tjörn visa vad som går att åstadkomma om man tillsammans arbetar för en mer hållbar framtid.

- Cykelparaden är vårt eget första arrangemang, säger Gunilla Forsman som är ordförande i Omställning Tjörn.

- Vi ska cykla för att uppmärksamma att vi borde cykla mer. Det är både härligt och hälsosamt samt bra för klimatet, säger hon.

Firade 80-årig miljökampe

Ett bättre väder än det som var på söndagen kunde man inte ha fått för den cirka sex kilometer långa cykelturen från kommunhuset i Skärhamn till Billströmska folkhögskolan.

Cykelparaden gjorde dock ganska tidigt ett stopp på Tubberöds ålderdomshem i Skärhamn och det av ett mycket speciellt skäl.

- Vi har åkt förbi här idag för Anita Allendes fyller 80 år. Hon har varit ordförande i naturskyddsföreningen på Tjörn och betytt väldigt mycket för miljövärden, säger Forsman.

- Vi har båda jobbat på Billströmska; jag jobbar fortfarande där. Det kändes helt perfekt att uppmärksamma Anita på hennes 80-årsdag.



Anita Allendes fyller 80 år och uppmärksammades av såväl nära som kära som Omställning Tjörn. Bild: Tony Balogh

Bilaga 6

Final för omställning på Tjörn med potatisupprop

Tjörn: Alla kan odla potatis, det menar föreningen Omställning Tjörn. Potatisen kom att hamna i centrum då föreningens ordförande Gunilla Forsman frikostigt delade ut sättpotatis. – Alla sätta potatis utom de tråkiga, skämtade hon med en blinkning till ordspråket om alla sätt som är bra utom de dåliga.

Solen gassade över Säbyvägen på lördagen då Omställning Tjörn ordnade final på Framtidsveckan. Säbyvägen förvandlades för en dag till ett evenemangsstråk med aktiviteter, utställare, musik och fire-drag.

– Det händer något från Hoga saluhall ända ut till Säby 8. Under finaldagen vill vi visa upp vad vi kan göra för att bidra till en hållbar framtid, säger Gunilla Forsman, ordförande i Omställning Tjörn.

Hon stod själv vid ett bord och delade ut sättpotatis till alla som kände för att odla eget.

– Omställning Tjörn har ställt sig bakom sig bakom kampanjen Potatisuppropet och hoppas att så många Tjörnbor som möjligt hakar på och försöker få ner potatis i jorden de närmsta veckorna. Nu är det dags att öka den lokala självförsörjningen, potatis är enkelt att odla och ett baslivsmedel.

I och runt Hoga saluhall sjödder av liv. Saluhallens ägare Kerstin och Anders Litrke berättade om hallen och dess uppkomst men även om den kände målaren Karl Nordström som var son från bygden.

På trappan till saluhallen fick Sald Östberg från Tjörns Naturskydds-förening ta emot det första miljöstipendiet som Lions Club Tjörn instiftat. Han är aktiv i föreningens hag- och ängsmarksgrupp.

– Jag har varit med i föreningen i 35 år, föreningen startade för 39 år sedan då det gjordes en röjning på en orkidéäng i Halsbäck, säger Sald.

Föreningen fick 15 000 kronor av Lions. Pengarna ska gå till inköp av häcksaxar.

– De slits hårt och vi i behöver nya, så pengarna kom väl till pass.

Intill prisutdelningen fanns Ske-



Gunilla Forsman är ordförande i föreningen Omställning Tjörn. Hon delade ut sättpotatis till alla besökare med uppmaningen att alla kan sätta en potatis.

BILD: SARA OLOFSSON

des Gelato som släde lokalproducerad glass, tillverkad i Källekärr bara några kilometer från saluhallen. Glasen tillverkas av systerarna Catharina Möller och Ursula Kjellberg.

– Jag köpte Skedets gård i Källekärr och där fanns sedan tidigare verksamhet där det tillverkades gelato, italiensk glass. Vi köpte verksamheten, gick på kurs och satte igång att tillverka glass, säger Catharina Möller.

Premiär i glassvagnen var det under lördagen. Planen är att syster-

na ska åka runt på olika festivaler och sälja glass.

Framtidsveckan på Tjörn har varit en vecka full av aktiviteter och evenemang kopplade till lokal hållbar omställning. Målsättningen är en ö som inte är beroende av fossilt bränsle, men sikten är även inställt på att öka självförsörjningen då det gäller mat och energi. Flera utställare under dagen handlade just om miljön och vikten att arbeta lokalt med klimatet.

Ett sätt att minska utsläppen är att cykla. Miljöpartiet på Tjörn hade tagit fasta på det och ordnade en cykelverkstad.

– Vi har fått ett gäng cyklare av Tjörns Bostads AB, cyklare som lämnats kvar av hyresgäster eller som på olika sätt övergivits. Vi hjälper till att laga cyklarna här i dag så den som vill kan vara med och laga en cykel och sedan få med den hem, säger Anders Björk, ordförande för MF på Tjörn och duktig cykelmekanik.

Gunilla Forsman var en bit in i lördagens finalprogram nöjd med tillströmningen besökare.

– Det är omöjligt att veta hur många som kommit. Det är ett flertal mötesplatser längs med Säbyvägen, så vi kan inte räkna exakt antal besökare, men jag gissar att vi under dagen kommer ha runt 400 besökare och det tycker jag är bra.

Erika Olofsson
erika.olo@miljo.se



Catharina Möller köpte en gård i Källekärr där tidigare ägarna tillverkat glass. Nu var det premiär för Catharina tillsammans med syster Ursula Kjellberg och Meja Kjellberg i glassvagnen.



På trappan till saluhallen fick Sald Östberg från Tjörns Naturskydds-förening ta emot det första miljöstipendiet som Lions Club Tjörn instiftat, från ordförande Margareta Ringus.



Från Stora Hoga kom David Pettersson-Dragnis för att hjälpa till med cykelreparering men även slå ett slag för cykeln som alternativ till bilen.

Bilaga 7

Enkätfrågor om cykel på Tjörn 2024

Vad ska till för att du ska komma igång och cykla mer?

Cykelfrämjande aktiviteter stimulerar

Göra iordning min cykel 😊

Mindre pollen

Bättre vägar

Varmt vatten, lång sommar

Utan bil > 1 g till /v

Mindre regn/bättre cykel

Mera cykelbanor

Utbyggd cykelbana

El-hjälp!

Cykelvägar i Skärhamn

Just skaffat elcykel 😊

Pensionering

Disciplin

Jag cyklar gärna, alltid

Hinner inte cykla mer, cyklar varje dag

Bättre cykelbanor genom Skärhamn

Bättre med cykelvägar

Vinterdäck

Kortare avstånd; mer cykelvägar

Cykelvägar i bra skick

Försöker cykla ofta

Inget

Underlätta för cykling i mörker – separera bil- och cykelväg, belysning

Cyklar hela tiden 😊

Jag cyklar varje dag upp till milen

Bättre cykelvägar

Skydd vid hållplats

Mer cykelvägar

Jobbar för bättre styrka pga reumatism

Cyklar alltid men bättre och fler cykelbanor skulle förbättra upplevelsen och göra resan säkrare

Bättre cykelvägar underlättar. Särskilt väg 160

Angående barn: Cyklingen har minskat bland barn och unga och deras hälsa har försämrats under de senaste åren. Hur kan du bidra till att barn cyklar mer?

Oj, svårt! Säkra gc-vägar

Mina barnbarn har fått cyklar!

Prata positivt om det

Att ge många möjlighet till cykel och hjälm
Inte köra bil. Jobba för cykelfartsgata
Fler cykelbanor; Skjutsa inte barnen till skolan; Cykelfartsgator
Fler cykelutflykter med mina skolklasser
Föräldrar måste cykla
Pumpa deras däck
Barnen ska inte skjutas till skolan; En väg till skolan för cykel o. en för bil Hvitfeldtsv.
Bilförbud på skolor>färre skjutsar barnen; fler cykelbanor; cykelaktiviteter i skolan där man kan låna cykel
Cykelbanor så att föräldrar vågar låta barnen cykla
Motivering
Bra cykelvägar
Köpa en bra cykel och cykla tillsammans
Sluta curla; bra cykelvägar+cykel
Info i skolan
Tala med lärare och politiker
Cykla med barn och barnbarn
Var en förebild!
Köpa cykel till mina egna barn
Cykla själv och vara ett bra föredöme
Positivt föredöme
Bilfria zoner runt skolorna; cykelfrämjande aktiviteter i skolan
Köra bil väldigt försiktigt
Cykla tillsammans
Mina barnbarn skulle få cykla om det fanns bättre cykelvägar från Skärhamn norra
Ja, inspirera andra; Lära barn cykla
Föregå med gott exempel; köra bil mindre

Vad kan samhället/politiken/kommunen göra åt det?

Cykelvänlig trafikmiljö. Uppmuntra till att cykla till skolan och aktiviteter
Säkra gc-vägar
Motionera om fler cykelvägar, t.ex till Valla/Fjälebro. Investera i fler cykelvägar
Investera i gc-vägar. Vara ett föredöme och gå före
Arbeta för mer cykelleder. Hyra, låna cykel, hjälm
Cykelkampanjer till anställda och invånare. Planera för 1 cykel 2 kollektivtrafik 3 gående 4 krypande 5 bil sist om ens då. P-avstånd till ny bostad så att man ej tar bilen
Pengar till cykelbanor; Kommuncyklar (fler), gratis, uthyrning; större cykelställ utanför kommunhuset
Mera säkra cykelvägar
Bättre/mer cykelbanor
Se till att det finns bra cykelvägar till skolor
Säkra cykelbanor
Fler och bättre cykelbanor
Förhandla med bönderna, vägverket, vägföreningen om marken
Fler cykelbanor; Lånecyklar

Bygga mer cykelbanor på Tjörn

Fler cykelbanor

Bra cykelvägar

Sänk hastigheten vid skolor; cykel på schemat; hyrcykel hos kommunen för de som inte har råd att köpa

Fler cykelbanor och säkrare

Se på cykling som ett seriöst transportmedel som måste få kosta lite pengar och ta lite plats

Skaffa sig insikt

Prioritera cyklandet

Mer cykelvägar

Fler cykelvägar och säkrare

Cykelbuss

Cykelvägar

Fler cykelvägar

Bättre cykelvägar

Bättre cykelbanor; cyklar på buss och tåg i mån av plats

Prioritera cykel i alla lägen; Vägar, säkra cykelställ, pumpstationer

Informationskampanj

Jobba snabbare

Satsa på infrastruktur

Uppmuntra skolbarn; bygga ut cykelnät; skylta; erbjuda stöd för inköp och laddning av elcyke

/Cykelutskottet, Omställning Tjörn

Bilaga 8



Bilaga 9

Länkar till övriga artiklar och websidor

- Cykellördag Mariestad 2024.04.27:
https://www.mynewsdesk.com/se/mariestads_kommun/news/cykelloerdag-paa-torget-482945
- Tidningen Västnytt's artikel "Tjörns cykeltjejer sätter cykeln på Tjörnkartan:
<https://pdfarkivet.se/vastnytt/2024/editions/03/index.html>

Bilaga 10

Bilder från olika evenemang



Möte med cykelutskottet på Hoga saluhall 5 mars 2024



Cykelparad Skärhamn-Billströmska, Framtidsveckan Tjörn 12 maj 2024



Cykelprat, cykelenkät och cykelquiz vid cykelstationen under Framtidsveckans finaldag 18 maj 2024



Fixa en cykel med Miljöpartiet under Framtidsveckans finaldag 18 maj 2024



Äventyrscyklning med start i Sibräcka 25 april 2024



Äventyrscyklning med start i Rönnäng 14 maj 2024



Cyklens dag 3 juni med cykeltur, picknick och cykelprat



Studiebesök på Orusts Det goda cykeläventyret 17-18 juni 2024



Panelamtalskvällen *Vi pratar cykel*, i kommunhuset i Skärhamn 2 september 2024



Expertpanelen tillsammans med Tjörns kommun och moderator Mats-Ola Larsson under panelamtalskvällen *Vi pratar cykel*, i kommunhuset i Skärhamn 2 september 2024

Bilaga 11

Alla PowerPoint-presentationer från panelsamtalet Vi cyklar på Tjörn:
Se separata pdf-filer med presentationsbilder

<https://www.omstallningtjorn.se/2024/09/06/nu-har-vi-borjat-prata-cykel/>